

שחיטת פרו של כוהן גדול

- א. שחיטת הפר בכוהן גדול: מדין כהונה גדולה או מדין בעלים?
נפקא מינה אפשרית – לבישת בגדי כהונה
- ב. חיוב זר – רק בעבודה תמה
- ג. אין מחלוקת: כוהן בעבודת חברו כזר
- ד. תליית המחלוקת במחלוקת אחרות
פר ולא דמו של פר
מקיבעא או מקופיא

א. שחיטת הפר בכוהן גדול: מדין כהונה גדולה או מדין בעלים?

ברוב הקרבנות קיימא לן ששחיטתם על ידי זר כשרה (ברכות לא ע"ב). נחלקו רב ושמואל אם שחיטת זר כשרה גם בפרה אדומה ובפר כוהן גדול ביום הכיפורים:

איתמר, שחיטת פרה ופרו, רב ושמואל; חד אמר: פרה – פסולה, פרו – כשרה. וחד אמר: פרו – פסולה, פרה – כשרה. (יומא מב ע"א)

כתבו על כך התוספות:

שחיטה לאו עבודה היא... וכי פריך בפ"ק דזבחים (יד ע"ב) ובפ"ק דמנחות (ו ע"ב): "והאמר רב שחיטת פרה בזר פסולה", ומשני: "שאני פרה דקדשי בדיק הבית היא", תימה, ליפרך מפרו של אהרן למאן דאמר פסולה בזר ולא הוה מצי לשנויי הכי? ואמר לי מורי הרב ר' שמואל בר שלמה בשם הר' יוסף קלצון זצ"ל: דמהתם ליכא למיפרך, דהתם לאו משום דעבודה היא, דהא פסולה אפי' בשאר הכהנים אלא בכ"ג לחודיה. אלא גלי רחמנא דבעינן בעלים, מידי דהוה אסמיכה, דלאו עבודה היא דבעינן בעלים. (תוס' יומא מב ע"א ד"ה שחיטה לאו עבודה היא)

הר"י קלצון מבאר ששחיטת הפר דווקא על ידי הכוהן הגדול אינה מפני היותו כוהן גדול, אלא בגלל שהוא הבעלים של הפר, ובפר זה יש חידוש מיוחד שהוא צריך להישחט דווקא על ידי בעליו.

הוכחת הר"י קלצון לדבריו צריכה ביאור, שכן "כל עבודות היום אינן כשרות אלא בר" (יומא לב ע"ב) – כל עבודות היום צריכות להיעשות דווקא על ידי הכוהן הגדול, ואם כן, עצם העניין שאפילו שאר הכוהנים לא יכולים לשחוט פר זה אינו מוכיח ששחיטת הפר על ידי הכוהן הגדול קשורה לכך שהוא בעליו של הפר.

שער המלך (הלכות יום הכיפורים א', ב) הקשה על דברי הר"י קלצון מהגמרא ביבמות (לג ע"ב). לאחר שהובאה שיטת תנאים שזר ששימש במקדש בשבת חייב שתיים – משום זרות ומשום שבת, שאלה הגמרא:

זר ששימש בשבת. במאי? אי בשחיטה, שחיטה בזר כשרה! ואי בקבלה והולכה, טלטול בעלמא הוא! אי בהקטרה, והא"ר יוסי: הבערה ללאו יצאתה! אמר רב אחא בר יעקב: בשחיטת פרו של כהן גדול, וכדברי האומר: שחיטת פרו של כהן גדול בזר – פסולה. אי הכי, מאי איריא זר? אפילו כהן הדיוט נמי! שזר אצלו קאמר.

מבואר כאן ששחיטת הפר על ידי הכוהן הגדול היא מדיני כהונה ולא מדין בעלים, שאם לא כן, כיצד יש בה פסול זרות?

אמנם ניתן לסייע לר"י קלצון ממנחות (יט ע"א):

וסבר ר"ש וי"ו מוסיף על ענין ראשון? אלא מעתה, דכתיב: "ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם" (ויקרא א', ה), מקבלה ואילך מצות כהונה, מלמד על שחיטה שכשירה בזר; אי לר"ש וי"ו מוסיף על ענין ראשון, שחיטה ה"נ בזר תהא פסולה! שאני התם, דאמר קרא: "וסמך... ושחט", מה סמיכה בזרים, אף שחיטה בזרים. אי מה סמיכה בבעלים, אף שחיטה בבעלים! ההוא לא מצית אמרת, ק"ו: ומה זריקה דעיקר כפרה לא בעיא בעלים, שחיטה דלאו עיקר כפרה לא כ"ש. וכי תימא, אין דנין אפשר משאי אפשר, גלי רחמנא ביה"כ "ושחט את פר החטאת אשר לו" (ויקרא ט"ז, יא), מכלל דשחיטה בעלמא לא בעינן בעלים.

מבואר בסוגיה זו ששחיטת פרו היא דווקא על ידי הכוהן הגדול – מדין בעלים.

נראה, אם כן, שהסוגיות חלוקות בשאלה אם שחיטת פרו של כוהן גדול ביום הכיפורים נעשית בכוהן גדול בגלל היותו בעלים בגלל היותו כוהן גדול.

נפקא מינה אפשרית – לבישת בגדי כהונה

נפקא מינה אפשרית למחלוקת היא הצורך בלבישת בגדי כהונה בזמן שחיטת הפר.¹ אם שחיטת הפר כשרה רק בכוהן גדול מדין כהונה, ודאי שהוא צריך ללבוש את בגדיו בשעת השחיטה, ככל עבודה הכשרה רק בכוהן. לכאורה, אם דין זה הוא רק משום שהכוהן הגדול הוא בעליו של הפר, אין צורך בבגדי כהונה, וכך צידד הגבורת ארי (יומא מב ע"א).

לעומתו, סבור הרב שך (אבי עזרי הלכות עבודת יום הכיפורים א', ב), שלאחר שלמדנו שהשחיטה כשרה בכוהן הגדול בלבד, מדין בעלים, נחשבת שחיטת הפר לחלק מחיוביו ככוהן גדול, וברור שצריך שהוא ילבש בגדי כהונה.

הירושלמי (יומא ג', ז), כותב שלמאן דאמר שחיטת פרו בזר פסולה גם שחיטת השעיר בזר פסולה, אף שאינו בעלים של השעיר, ואם כן קשה לר"י קלצון (קושיה זו מופיעה בטל תורה ובקונטרס מרן גר"ז הלוי על יומא וקידוש החודש). הרב שך מיישב קושיה זו על פי דרכו: הלימוד בירושלמי הוא מכך שכתוב "ושחט את שעיר החטאת אשר לעם והביא את דמו – מה הבאה בכהן אף שחיטה בכהן", נמצא ששחיטת השעיר נכללת בחיובי הכוהן הגדול, וממילא פסולה בזר כי כל חיובי הכוהן הגדול נחשבים לעבודה.²

ב. חיוב זר – רק בעבודה תמה

עוד יש להעיר, כי הגמרא ביומא (כד ע"א) מבארת שזר שעבד חייב מיתה רק ב"עבודה תמה". רש"י שם מפרש ששחיטה אינה עבודה תמה כי יש אחריה עבודות נוספות. מעתה, סוגיית הגמרא ביבמות צריכה ביאור. הגמרא ביבמות חיפשה היכי תמצוי שזר חייב גם משום זרות וגם משום שבת, והציעה את שחיטת פרו של כוהן גדול ביום הכיפורים. אם שחיטה אינה עבודה תמה, כיצד אומרת הגמרא שחייבים על שחיטה זו משום זרות?

---

1. הנפקא מינה לא כל כך מעשית ברוב המקרים כי הכוהן הגדול יהיה לבוש בגדים בשביל קבלת הדם. יישום מעשי שלה ניתן למצוא במקרה שהציץ לא היה במקומו בזמן השחיטה, והוחזר למקומו לפני קבלת הדם.

2. ראה בספר גור אריה יהודה (זעמבא. קונטרס בענייני מועדים, סי' יז אות א), שכתב שייטכן ואף אם השחיטה כשרה בזר או בכוהן הדיוט, רק כוהן גדול רשאי לשחוט – מדין איסור מלאכה ביום הכיפורים (עיין ברש"י יבמות לג ע"ב ד"ה בשחיטת פרו ובשער המלך לעיל).

ג. אין מחלוקת: כוהן בעבודת חברו כזר

הרב מרדכי אילן מביא בספרו תורת הקודש (חלק ב, סי' נ אות ה) הסבר נוסף.

כתב ספר החינוך בשם הספרי שלוי העובד בעבודה שאינה שלו, עבודת הכהנים או עבודה של לוי אחר – שוער לוי שסייע לחברו המשורר, חייב מיתה בידי שמים. והוסיף ספר החינוך:

ומן הדומה כי הכהן שסייע במלאכת חברו הכהן גם כן במיתה.

(ספר החינוך מצווה שפט)

לפי זה יש לומר שאף ששחיתת פר כוהן גדול על ידיו היא מדין בעלים. כוהן אחר שישחט אותו יתחייב מיתה ככוהן שעבד בעבודת חברו. באמרה שכוהן כזה חייב משום זרות, לא התכוונה הגמרא ביבמות לומר שהוא חייב משום 'והזר הקרב' אלא משום כוהן שעבד בעבודת חברו. הבנה זו של הגמרא פותרת גם את הקושיה מכך ששחיטה אינה עבודה תמה, שכן חידוש המנחת חינוך (שם) שכוהן ולוי שסייעו במלאכת חברם חייבים אף בעבודה שאינה תמה.

על פירוש זה יש להקשות כמה קושיות:

א. המנחת חינוך העלה שהאיסור לסייע הוא רק בלוויים וכוהנים ואינו שייך לזר ממש. הגמרא ביבמות הקשתה על התירוצ "בשחיתת פרו של כוהן גדול" (=יש זרות וחילול שבת או יום הכיפורים): "אי הכי מאי איריא זר? אפילו כהן הדיוט נמי!", ותירצה הגמרא שאין הכוונה דווקא לזר, אלא אף לכוהן הדיוט, שנחשב זר בעבודה זו. ונראה לפי דברי המנחת חינוך שתירוצ הגמרא אינו מדויק, שכן צריך להעמיד את המקרה דווקא בכוהן הדיוט ולא בזר ממש.

ב. אם כל זכייתו של הכוהן הגדול בשחיתת פרו היא משום היותו בעליו, ואין זה דין מדיני כהונה כלל, לא מסתבר שכוהן הדיוט ששחט את הפר יתחייב מטעם מסייע בעבודת חברו.

ג. הגמרא ביבמות אמרה שיש חיוב מיתה בכוהן הדיוט ששחט פר כוהן גדול רק למאן דאמר שחיתת פרו בזר פסולה. אם חיובו של הכוהן הוא משום שמסייע בעבודת חברו, היה חיוב זה קיים גם למאן דאמר ששחיתת זר כשרה, שהרי גם הוא סובר שלכתחילה צריך לשחוט דווקא הכוהן הגדול, כפי שמפורש ברמב"ם: "וכן פר כהן גדול של יום הכפורים, אף על פי שנאמר בו 'ושחט אהרן' – אם שחטו זר כשר" (הלכות פסולי המוקדשים א', ב).

ד. תליית המחלוקת במחלוקות אחרות

פר ולא דמו של פר

הגמרא (יומא מט ע"ב) מביאה מחלוקת אמוראים בשאלה – מה הדין אם מת הכוהן הגדול לאחר שחיטת הפר – האם הכוהן המחליף ישתמש בדם הפר או שעליו לשחוט פר אחר. האמוראים דנים בפסוק "בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר" (ויקרא ט"ז, ג) – האם צריך שאהרן יבוא דווקא "בפר", או שאף דמו של פר נחשב פר, ואף בו יכול לבוא אהרן אל הקודש.

הרב שלמה שמשון קרליץ³ הציע לתלות את מחלוקת הסוגיות במחלוקת זו. אם שחיטת הפר על ידי הכוהן הגדול היא מדין היתנו בעליו של הפר, הכוהן המחליף לא יוכל להשתמש בדם הפר שנשחט על ידי הכוהן הראשון; אך אם דין זה הוא מדיני כהונה, יוכל גם הכוהן השני להשתמש בדם זה, שהרי הפר נשחט על ידי כוהן גדול.⁴

אך יש לדחות הסבר זה. הגמרא (יומא נ ע"ב) דנה לגבי כפרת שאר הכוהנים בפר כוהן גדול: האם הכפרה היא מקופיא או בקביעותא, דהיינו האם הפר שייך רק לכוהן הגדול, ולמרות זאת גם הם מתכפרים; או שגם להם יש חלק בפר, אף שהכוהן הגדול קנה אותו מכספו, "דאפקריה רחמנא גבי אחיו הכהנים" (יומא נא ע"ב). לפי האפשרות השנייה, אף אם נאמר ששחיטת הפר היא מדין בעלים, יכול הכוהן השני להמשיך את עבודת היום עם דמו של הפר שנשחט על ידי הכוהן הראשון, כיוון שגם הוא בעלים של הפר.

מקיבעא או מקופיא

אכן, הערוך לנר (יבמות לג ע"ב) והאבני נזר (אה"ע סי' רכג אות לה בהגה"ה) הציעו שבעניין זה נחלקו הסוגיות. הסוברים ששחיטת הפר על ידי הכוהן הגדול היא מדין בעלים סוברים ששאר הכוהנים מתכפרים מקופיא, ושאר הכוהנים אינם בעליו של

---

3. ראה "בענין פרו של כהן גדול", מוריה שנה טו (תשמ"ז) חוברת ז-ז.

4. אף ר' מאיר אריק (טל תורה יומא מב) הביא נפקא מינה למחלוקת בין הסוגיות הדומה לתלייה זו, אך הוא סבר שאם הכוהן הראשון לא חזר לתפקידו – התורה הקנתה את הפר לכוהן השני, עיין שם.

הקושיה מעבודה תמה דורשת עיון נפרד. נסתפק כעת בהפניה בלבד – שיטת הר"ש משאנץ ששחיטה היא עבודה תמה, בשונה מפירוש רש"י לעיל. ראה תורת הקודש חלק ב, סי' מב בביאור מחלוקתם.

הפר; ואילו הסוברים שדין זה קשור לדיני כהונה סבורים ששאר הכוהנים מתכפרים בקביעותא, והם פסולים לשחיטת הפר אף שגם הם נחשבים לבעליו של הפר.